Ч. 96 Субота 2 (14) мая 1898. Рік VIII

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Реклямациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в аґенциї дневників пасаж Гавсмана ч. 9 і в ц. к. Староствах на провинциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року „ 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року „ 2·70
на чверть року „ 1·35
місячно . . „ —·75
Поодиноке число 3 кр.

Вісти політичні.

(Делеґациї. — Положене в Італії.)

Вчера о 2-ій годині по полудни зібрала ся буджетова комісия делеґациї австрийскої, котрій мінїстер ґр. Ґолуховский предложив своє експозе. Експозе досить обширне і тревало три чверти години. В першій части дає ґр. Ґолуховский перегляд полїтичної ситуациї, а в другій займає ся важними квестиями з обсягу торговельної полїтики і економічного положеня.

П. Мінїстер підносить, що потрійний союз істнує дальше непохитно, а також і приязне порозуміне з Росиєю в справах всхідної полїтики. Мінїстер заявляє, що в македоньских вілєтах наступив остаточно спокій, а дальше висказує бажане, щоби американьско-ішпаньска війна, котра і з людского становища і з торговельного єсть сумною подїєю, скінчила ся як найскорше. Мінїстер висказав при тім як найбільшу симпатию для королевої Христини.

В другій части свого експозе підносить мінїстер конечність сильної приватної діяльности зі сторони промислу і торговлї австро-угорскої, аби підперти заходи обох правительств прямуючі до піднесеня промислу і торговлї. Вкінци з притиском згадав о конечности скріпленя австрийскої воєнної маринарки.

Експозе ґр. Ґолуховского принято гучними оплесками.

В дискусиї, яка відтак розвинула ся, подякував ґр. Хлюмецкий п. Мінїстрови за єго експозе. — Ґр. Дідушицкий висказав іменем Кола польского признанє Мінїстрови за таке веденє заграничної полїтики та признав без застережень потребу скріпленя маринарки. Відтак спитав п. Мінїстра, чи він схоче поробити у нїмецкого правительства заходи, аби оно не видалювало з своїх границь робітників з Галичини і Шлеска. — По промовах инших провідників сторонництв, котрі всї висказували ся з признанем о полїтицї мінїстра заграничних справ, відповів між иншими п. Мінїстер ґр. Дідушицкому, що кожда держава має право видалювати чужих підданих і тому він не може мішати ся у внутрішні справи Нїмеччини, але що нераз вже робив приязні представленя в поодиноких случаях нїмецкому правительству і то з успіхом. — По промові буджетового референта пос. Думби ухвалила комісия одноголосно висказати ґр. Ґолуховскому признанє і подяку за веденє заграничної полїтики, стремлячої до удержаня мира і оборони економічних інтересів Австро-Угорщини за границею. — Буджет принято 15 голосами против 4 обструкцийних Нїмцїв.

Вже від тиждня приносить нам телеґраф відомости з Італії про грізні забуреня. Численні міста і села були сьвідками страшних сцен, найнизші, найбіднїйші верстви населеня, що не мають що вложити до уст, кинули ся бурити, рабувати, палити всьо, що під руки попало. Італія стала першим краєм, що відчув найсильнїйше дорожню. І природно, бо економічний стан італїяньского населеня, як сільского так і міского, робітничого зовсїм не вдоволяючий. В послїдних 20 лїтах обложив державний скарб секвестром за податкові недоплати 96.156 хлопских посілостий, а в тім до 30 проц. посілостий за довг, що не переходить 2 лір, то є 90 кр. На ті посілости, по більшій части нужденні буди, нема купцїв, так, що прим. в 1890 було ще непроданих більше як 54.000. Місто Неаполь оплачує нинї правительству 6 мілїонів франків податку ґрунтового, а єсли до того додамо 4 мілїони фр. податків громадских і 2 мілїони фр. додатків провінцияльних, то маємо суму 12 мілїонів. Приклонники давного, бурбоньского правлїня кажуть, що за часів Бурбонів цїла провінция неаполїтаньска не платила тілько податків. А возьмім тепер еміґрацию італїяньску. Она так велика, що не може сьвідчити про користну економічну ситуацию Італії. В р. 1894 виеміґрувало з Італії 105.455 осіб, а в р. 1895—169.513. Числа ті дотичать лиш сталої еміґрациї, а окрім того з чверть мілїона цїлого населеня блукає ся по широкім сьвітї, шукаючи собі хлїба по ріжних краях.

Італія, яко держава була винна з кінцем червня 1894 р. 13 мілїярдів і 50 мілїонів лїр; 5.445 громад мають на собі громадского довгу 11 мілїярдів і 15 мілїонів лїр, а 60 провінций мали свого провінцияльного довгу 164 мілїонів лїр. В тім самім часї сума опроцентована всїх довгів гіпотечних була 10 мілїярдів 82 мілїонів лїр, а сума неопроцентованих довгів 6 $^1/_2$ мілїярда лїр. До червня 1894 забрав державний скарб добра церковні на суму 738 мілїонів лїр. Коли читати ті так страшно високі числа, то мимохіть насуває ся питане, де подїло ся тілько мілїярдів в так короткім часї житя з'єдиненої Італії.

На то питане дає колишний мінїстер короля Альберта сардиньского, Соляро делля Марґаріта, таку відповідь: „Мав Кароль Альберт славу, що був радше батьком як князем свого народа. Єго то була заслуга, що Пємонт займав так поважане всюди становище серед европейских первостепенних держав; торговля і фінанси краю процвитали, всюди панована

10)

Антиллї і Багама.

IV.

Гаїті або давна Еспаньоля і муриньска република. — Нещасливе місто. — Дещо з житя в муриньскій републицї. — Чорні деспоти.

(Дальше).

Урядовою мовою в републицї Гаїті єсть мова француска, але в звичайнім обходї уживає ся мови креольскої, т. є. мішанини францускиx, африканьских та ішпаньских слів і моряцких висловів. Головною прикметою тої мови єсть, що она скорочує слова.

По улицях міста Кап Гаїті можна зараз пізнати безконезну лїнь муринів; улиції страшно занедбані, а все сьмітє, всї помиї викидають ся та виливають ся з домів просто на улиці, на котрих стоять купи сьмітя та калабанї, на котрих зеленїє ся жаборинє а по містї розносить ся від них страшенний смрід. Коли я — каже Кропав — ішов вечером до одинокого готелю, який єсть в містї, спотикнув ся в потемку на якийсь великий зелїзний предмет; на другий день побачив я на тім самім місци, що то була досить велика зелїзна скриньна на гроші, котру вже ржа з'їла. Поломані ношї, котрі хтось викинув з готелю на улицю, лежали там цїлими тиждннями і нїкому навіть на гадку не приходило, запрятати їх, хоч они, особливо в ночи, були великою перешкодою для тих, що туди мусїли переходити. Улиць нїхто не чистить і не замітає; ту службу роблять дощ і вітер. Що серед таких обставин для тих 15 до 20.000 людий, які живуть в містї не здорово там жити, се річ очевидна, а тиф і жовта пропасниця навіщають місто дуже часто.

Не лїпша єсть і безпечність в містї; особливо вечерами розбої і крадежі бувають дуже часті, тим більше, що місто не має нїякого осьвітленя. Коли місяць не сьвітить, то в містї панує єгипетска пітьма. Єсть, що правда, полїцийне розпорядженє, після котрого кождий чоловік, що виходить в ночи на улицю, повинен мати при собі засьвічену лїхтарню, а в противнім случаю може бути арештований або й застрілений; але на се розпорядженє нїхто не зважає, бо лїхтарня ще би лекше розбійникам показувала дорогу до їх жертви. Для безпечности ходять улицями віддїли гаїтского войска, але не одному чужинцеви прийшлось би при сьвітлї лїхтарнї дуже трудно розпізнати, чи то сторожа безпечности, чи попербирані розбишаки. Та-же я — каже Кропав — побачивши в білий день тото „войско“, аж не хотїв вірити, щоби то дїйстно було войско. Попереду на кулявім сивім кони їхав перед баталїоном „ґенерал“, котрого було пізнати по єго високім капелюсї з перами і величезними еполетами, от як би якийсь цирулик з малого місточка перебрав ся за ґенерала, лиш з тою ріжницею, що сей був чорний. За ним ішло єго войско, 20 до 30 мужа, поубирані так, що аж сьмiх брав, в якісь старі уніформи і чака та узброєні старими рушницями, а анї один з них не мав чобіт або черевиків. Декотрі мали на собі старі, полатані сині блюзи з полотна а заржавілі шаблї, заніс на ременах, висїли на мотузках. Один нїс свою рушницю на плечи з правого боку, другий з лївого, третий під пахою, а четвертий перевїсив єї через плече; к лькох оборонців вітчини гризло собі байдужно по спорім куснику цукрової тростини.

Отсе войско не лиш подобає на розбишаків, але й в значній части складає ся з них, хоч не з'явних. Гаїтскі ґенерали і офіцири звістні загально в своїм краю із своїх всїляких злодійств, обманьства, вимушуваня і продайности; ґенерали фасують платню на 400 до 500 вояків а по правдї мають їх ледве двайцять під собою. Не лїпші суть і урядники, особливо урядники на коморах; за гроші дивлять ся крізь пальцї хоч би й на як велике пачкарство. Найзухвалїйше поступав один Американець, що за правительства помершого перед кількома роками екс-президента Саломона був адміралом гаїтскої фльоти, зложеної з чотирох чи пятьох кораблїв. В республиканьскій касї був завсїгди брак гроший, а хитрий янкі подав просьбу до президента, щоби єму виплачувано єго платню кавою в скількости 1000

справедливість а назвище Сардинії було звістне і шановане на всіх кінцях сьвіта". Чи котрий нинішний італіяньский міністер, сенатор, або посол відважив би ся написати що подібного про теперішну Італію? Тепер стрічаємо ся лиш з строгою критикою теперішних відносин і от, що пише один італіяньский публіцист Мусоліно в часописи „Bersagliere": „Корупция моральна в Італії так глубока і загальна, що можна вважати єї лиш за пролоґ до рішучого напрасного пересиленя, якого навіть вимінути не можна серед тої переваги суспільного політичного зла. Населене невдоволене, держава недужа, злі часи і важні, так внутрішні, як і внішні випадки, можуть нас заскочити неприготованих. Не маємо в нашій вітчині ні одного визначного таланту, перед якою величиною всї корили би ся. Хто при кермі, чи то з правиці чи з лївиці, не може числити на велику і значну більшість. Маємо справді державний орґанїзм, але то лябірінт, що не може обійти ся без цілої армії урядників, які по більшій части є лиш урядниками завдяки протекциї і не репрезентують ніякої моральної і інтелектуальної сили. Правительство має справді доходи, але хто-ж то міг впровадити таку безглуздну систему митову і податкову, що вичерпує всї жерела доходів, місто помножувати їх а всї громади і мешканців висисає і приводить до економічної руїни. По 20-лїтних приготованях не вспіло навіть правительство сотворити відповідної системи фінансової, як того можна було сподівати ся по 30-міліоновім населеню обдарованім всякими користями клїмату, землї і моря.... Дуже то шкідливо скривати певні правди, а передовсім тогди, коли їх всї знають. Отже населене невдоволене зі своїх міністрів і послів і кождого дня можна почути сумні слова: „Справдї нам було тогди лїпше, коли Італїя виглядала гірше" т. з. коли не була ще обединена.

Новинки.

Львів дня 13-го мая 1898.

— **Є. Вел. Цїсар** уділив громадї Пробинь ad Тучне, в повіті перемишляньскім, 100 зр. на внутрішне устроєнє каплиці.

— **Єї цїс. і кор. Високість** Найдост. Архикнягиня Стефанїя уділила на будову греко-кат. церкви в Глуднї, березівского повіта, 50 зр. запомоги.

— **Є. Е. п. Намістник** ґр. Лев Пінїньский приїздить нинї вечером до Кракова, де забавить до вівтірка дня 17 с. м. і того дня вечером поверне до Львова.

— **Дра Йосифа Третяка**, надзвичайного професора руского язика і лїтератури в університетї краківскім, іменував Є. В. Цїсар звичайним професором.

— **Загальні Збори філїї „Просьвіти" в Підгайцях** відбудуть ся дня 17 с. м. о 12-ій годинї в полудне в домі п. Маркевича.

— **В память XXXVII-их роковин смерти Тараса Шевченка** відбудуть ся в Теребовли заходом товариства „Рускої Бібліотеки", при участи Вп. панї Ф. Лопатиньскої і дружини театру руского дня 17 н. ст. мая с. р. в сали маґістратскій музикально-вокальні вечерницї. Цїна місць: крісло 1 зр., вступ на салю 50 кр., для селян і міщан 20 кр. Початок точно о годинї $7^1/_2$ вечером.

— **Письменні іспити зрілости** в женьскій семинариї учительскій у Львові розпічнуть ся в понедїлок 16 мая і протягнуть ся до 18 мая. До іспиту зголосило ся 176 кандидаток, а то 60 учениць семинариї учительскої і 116 приватисток. Устні іспити зрілости зачнуть ся дня 17-го червня.

— **Ювилейні торжества**. З нагоди сьвяточного обходу пятьдесятилїтя знесеня панщини скликує виділ „Подїльскої Ради" в Тернополи віче на день 17. мая. О год. $10^1/_2$ рано відправить ся благодарственне богослужене в приходскій церкві з одвітною проповідию. О год. 2 з полудня віче з такими рефератами: 1) Історичний начерк знесеня панщини; 2) Про устрій громадскої управи; 3) Про індемнїзацию та сервітути. Вечером відбуде ся спільна забава зі сьпівами та декламациями. — В Калускім повітї завязав ся комітет з визначнїйших дїятелїв політичних і скликує на день 12. мая, о 1. годинї з полудня до Калуша, в сали Ляндсманів повітове віче. В проґраму віча війде реферат про знесене панщини і відроджене Руси (виголосить др. Кос) а відтак наступить свобідна дискусия. Перед вічем о 10 годинї рано богослужене. — В Бродах обходять тамошні Русини дня 17 мая ювилейне торжество з такою проґрамою: 1) О годинї $9^1/_2$ рано богослужене в городскій церкві з одвітною проповідию. 2) О 2. годинї з полудня відчит в сали товариства музичного. 3) Продукциї хоральні і декляматорскі. 4) Представлене аматорске: „Сватане на Гончарівцї" Квітки-Основяненка. 5) Образ з живих осіб. Чистий дохід призначений на будову „Народного Дому в Бродах.

— **Уличні розрухи у Львові.** На площи Стрілецкій у Львові почали ві второк о 7-ій годинї рано збирати ся товпи всїляких робітників без занятя і женщин. Що вівтірка і пятницї відбуває ся тут більший торг хлїба, що его привозять пекарі з Жовкви і Куликова. Отже на ті хлїби кинули ся голодні товпи народа і стали рабувати. Явив ся сейчас поліциянт і арештував одного робітника. Загальна увага звернула ся на арештованого і товпи пішли крок в крок за поліцаєм. На Краківскій площи товпа доходила до кількасот людий і стала нараз відбивати арештованого. Поліцай добув шаблї і ранив рубача Генцля в руку і голову. Перший арештований утїк, а его місце заняв Генцель. Хтось з товпи кинув великим каменем на поліцая, але поцїлив арештованого рубача так сильно в голову, що той упав непритомний на землю. Его всаджено на фіякра і відвезено на ратункову стацию, а відтак до шпиталя. На площи явило ся богато поліцаїв і стали розганяти револьтантів. Шістьох робітників арештовано. Тодї потягнули товпи до маґістрату і виправили з поміж себе депутацию до заступника міского посадника п. Шаєра, з домаганєм зниженя цїни хлїба. Шаєр заспокоїв їх, як міг. Помимо того до самого вечера ходили товпи безробітних людий по містї. Вечером відбули ся в насажи Гавсмана робітничі збори, на котрих ухвалено такі резолюциї: 1) взиває ся маґістрат, щоби в пекарнях і різнях заведено тарифи постійних цїн, 2) щоби випікав хлїб в своїм зарядї і продавав по цїнї коштів, 3) щоби розпочав як найскорше міскі роботи. — Вчера відбуло ся в тій справі засїдане ради міскої, котра ухвалила деякі средства, аби зменшити дорожню в містї і подати бідн䓮йшому місцевому населеню заробок.

— **За убийство** ставав в четвер перед львівским судом присяжних паробок Гаврило Проць з Волї комарової під Кристинополем. Справа була така: Дня 5 жовтня 1897 випроваджував Проць і кількох инших паробків з того самого села свого знакомого Луця Бориса до Кристинополя, де мали Бориса взяти до войска. По дорозї гостили ся всї по коршмах горівкою, а коли всї попили ся,

міхів, та щоби ему вільно було вивозити єї без оплати митової, котра тогди платила ся по 4 долярі від міха. Ледви що адмірал мав вже в руках розпорядженє президента, як зараз порозумів ся з кількома купцями в Порт о Пренс. До 1000 дописати одну нулю в розпорядженю було легко і тим способом вивезли купцї 9000 міхів кави на котрій оциганили скарб держави о 36.000 долярів і тими грішми подїлили ся відтак з адміралом, котрий ще й своїх 1000 міхів вивіз без оплати.

Житє як в Кап Гаїті так і в цїлій републицї представляє ся дуже сумно. Всюди видко розлад і упадок. Мало що не цїла чорна суспільність представляє ся яко велика зволоч. В Кап Гаїті нема майже ніякого житя товариского, що найбільше заграничні купцї сходять ся тут в „межинароднїм клюбі" а до них прилучає ся ще й лїпша часть чорного населеня. Лиш розвалини доокола міста ще показують, в яких розкошах жили тут колись французскі плянтатори. З давних будинків остало ся дуже мало таких, в котрих ще можна мешкати; теперішні жителї вдоволяють ся простими хатами та й ті суть дуже запедбані.

По краю небезпечно їздити самому, а на дорозї до Порт о Пренс можна часто видїти їздцїв, що не инакше пускають ся в дорогу як лиш з пістолетами та револьверами при сїдлї. Коли де пропаде який заграничний купець, що мав відвагу пустити ся в глубину краю, то кажуть, що він десь помер в дорозї, а по правдї его або убили або строїли. А гаїтскі мурини знають ся на троєню! Гроші, месть, заведена любов, то причини, задля котрих гаїтскі мурини і муринки позбавляють людий отроєю житя. В минувшім столїтю случаї троєня були так часті, що правительство французке в 1760 аж установило окрему комісию, котра мала розслїдити причини сеї так сказати би пошести.

Наконець ще й то треба згадати, що найнизші верстви муриньскі на Гаїті покланяють ся гадинї, званій „вуду", котра хоч зовсїм не їдовита, має у них якесь велике значінє та уважає ся нїби за якесь висше, всемогуче сотворінє, котре знає не лиш минувшість і теперішність людий але й їх будучність. До такої одної гадини належить звичайно один ворожбит званий „папальоа" і одна ворожка „мамальоа". У всякій потребі темні мурини удають ся до тої вуду о поміч і раду а папальоа і мамальоа очевидно відповідають за ню та жиють з того, бо вуду потребує завсїгди на жертву бодай одну козу а вже що найменше когута. Забобонність, віра в чарівницї та вовкулаки грають в житю широких мас муриньского населеня велику ролю.

Всї подорожники, що пізнали Гаїті, суть одної і тої самої гадки, именно, що чорна република, така, якою она тепер, єсть дїлом неудачним, та що мурини взагалї не здібні самі про себе творити упорядковану державу. Мурин, лишений сам собі попадає легко в давне варварство, особливо ще, коли горяче підсонє і богацтва землї піддержують его лїнь. Серед таких обставин потребують они конче людий з висшими дарами духа, коли мають творити самостійну державу. Тоті люди мусять бути так сказати би квасним тїстом, котре би рушило ту лїниву масу. А чи мала гаїтска република таких людий за той час, від коли істнує? Погляд на тих мужів, що верховодили від 1804 р. в Гаїті, показує, що таких не було з виімкою хиба одного Тусена Ль'Увертіра. Від часу коли сей з ласки Наполеона I. згинув, було в Гаїті 17 верховодів, а хоч декотрі з них були й визначними людьми, то все-таки не такими, щоби могли були дати молодій державі кріпкі основи. Они були хиба лиш чорними деспотами.

Вже наслїдник Тусена Ль'Увертіра, ґенерал Десалїн показав ся деспотом, бо дня 8 вересня 1804 р. зпіс ледви що народжену републику і в Порт о Пренс проголосив ся цїсарем під именем Якова I. В спілцї з своїми 23 дорадниками надав він краєви конституцию, котра запоручала рівність всїх станів, ненарушимість власности і права домашного, та свободу віри, але лиш відобрала право набуваня посїлости і голосованя. Але в виду его жажди пановання, его насильства, примх та лютости постанови конституциї не мали ніякого значіня і з него зробив ся був такий деспот, що край аж свобіднїйше відотхнув, коли его дня 17 жовтня 1806 р. убило его власне войско.

Тепер накинув ся републицї на президента другий ґенерал Ль'Увертіра, Ганрі Хрістоф, але в полудневій части краю виступив против него другий кандидат, мулят Петіон. Хрістоф зразу установив знову републику, але вже в 1811 р. з президента зробив ся королем Генрихом I. Дїставшись до власти зачав він наслїдувати житє французского двору. Розпорядженєм з 5 цьвітня 1811 р. утворив він собі двірску дружину з 4 князїв, 8 воєводів, 22 ґрафів, 37 баронів, 14 лицарів, 16 палатових завідателїв, 14 шамбелянів і т. д. а крім того установив королївский ордер ім. Сьв. Генриха, з котрого 16 членів були властителями великого хреста, 32 командорів і 250 лицарів. В „королївскім альманаху" (календари, уложенім на взорець ґотайского) де були подані всї церемонії, яких треба держати ся на королївскім дворі, знаходить ся також спис всїх достойників з їх титулами і ранґами. Виходить то просто на якусь сьміховинку, коли читати там, що межи тою новою шляхтою був н. пр. „ґраф де Лїмонад" і „воєвода де Мармеляд". В третім роздїлї тої книги говорить ся о місцях пробуваня короля і его родини та наводить ся девять палат і 18 замків. Головна резиденция називала ся Сан Сусі і була на дві години дороги віддалена від Кап Гаїті. З неї тепер лиш розва-

прийшло до суперечки і до бійки, в котрій Проць пхнув Бориса ножем в живіт. Бориса відвезено до сокальского шпиталя, в котрім він по якімсь часї помер. Проць ставив ся сам в суді і з жалем признав ся до вини. Сьвідки оповідали, що Проць належав до тверезих паробків і як раз тому згаданого дня горівка найбільше завернула ему голову. — Проця засуджено на рік вязниці.

— **Огні.** Місцевість Надь Берег на Угорщині горить від середи. До четверга в полудне погоріло там 58 хат і 125 господарских будинків. Огонь підложили дїти полишені без огляду, між тим як старші люди були на торзї в місточку Берегсасї.

— **Хоругов на Вотивній церкві.** На вежи Вотивної церкві у Відни побачив поліцийний жовнїр 8 мая ранснько чорно-жовту хоругов. Позаяк парох церкви не велїв виставити сеї хоругви на шпилю вежи, то повстала догадка, що якийсь сьмільчак запняв сю хоругов на власну руку. Доходженя виявили, що сим сьмільчаком був Губерт Франкль, побивач дахів, чоловік 36-лїтний, жонатий і батько дитини. В ночи з 7 на 8 мая підкрав ся він з другим товаришем під 99 метрів високу вежу вотивної церкви, увязав собі через плече хоругов і мимо слотної і бурливої ночи видрапав ся з нараженем житя по громозводї і камінях на сам вершок. Півтора годипи від ($12^1/_2$ до 2) тревала небезпечна подорож в гору. Вітер дув страшно. Два рази ледви не повалив его на землю. Франкль не дав сим відстрашитись і пняв ся заедно в гору, доки не умістив шестиметрової хоругви на самім шпилю з написию: В память 50-лїтного панованя Цїсаря Франц-Йосифа I. 1848—1898. Франкль драпав ся босо по громозводї. Руки і ноги покровавив, але достиг своєї цїли. Подібної штуки доконав в 1882 р. Пірхер в честь Архикн. Рудольфа на вежи костела сьв. Стефана.

— **Обманьство.** Маркус Корман фактор з Бібрки пофальшував векслї на суму 16.000 зр. і пустив їх в обіг у Львові. Обманьство Кормана виявило ся перед кількома днями з причини смерти львівского капіталїста Л. Розенталя, котрий визичив Кормановп на фальшиві векслї 10.000 зр. і ті векслї продав в львівских банках. Коли Розенталь умер, зажадали банки від его родини, аби векслї викупила і аж тодї показало ся, що всї підписи на Корманових векслях сфальшовані. За Корманом, що пропав без слїду, розписано гончі листи.

Телеґрами.

Віден 13 мая. Обі квотові депутациї зберуть ся імовірно на другий тиждень на спільне засїдане. Тепер ведуть ся наради що-до місця зібраня. Після звичаю повинні би ті збори відбути ся у Відни, але угорска депутация предкладає Будапешт, з огляду на приспішене нарад.

Будапешт 13 мая. Ґр. Тун від'їхав вчера до Відня.

Рим 13 мая. Вісти, які сюди наспіли до півночи, доносять, що в цїлій Італії настав вже спокій.

Ню-Йорк 13 мая. Після донесень часописий бомбардує 9 американьских кораблїв місто Сан Гуан на острові Порторіко.

Мадрид 13 мая. Потверджує ся вість, що Американцї мусїли відступити під Карденасом і Сієнфуеґос і не могли впйти на берег нї подати оружпє ворохобникам.

Переписка зі всїми і для всїх.

Оповістки.

— Приход Яблониця коло Надвірної потребує всейчас дяка, чоловіка тверезого і з добрим голосом. Зголошеня, потверджені дотичним парохом просить ся присилати до підписаного: М. Недельский, парох.

— Важне для купців. В місточку на Подїлю, що має 4000 жителїв мігби купець, що має 500 до 600 зр. готівки, переняти на себе ведене склепу християньского. Склеп той веде ся вже від трох лїт і має будучність перед собою; обороту за рік може бути 2 до 3 тисячі, конкуренция не велика, але жидівска. Рефлектуючий дістане мурований склеп (помешканя нема, але можна легко винайміти), ціле, майже нове уряджене і товару на кілька сот зр.; він міг би або ста[п]ути до спілки, або сам на себе обійняти за відповідною умовою, але мусїв би вложити в склеп 500 до 600 зр. яко кавцию і пристати на контролю. Близші відомости подасть Редакция „Народної Часописи“.

Анатоль в Городенцї: У відповіди для Вас в послїдній переписцї видруковано хибно назву фірми: повинно бути Theyer & Hardtmuth замість Thener & Hardmuth (Wien I. Kärntnerstrasse 9). Ще лїпше віднесіть ся до слїдуючих фірм, котрі займають ся специяльно продажию машин до писаня; взглядно до копіованя: H. Bunzel, Wien I, Rothenthurmstrasse 26 i Albert H. Curjel, Wien, I. Elisabethstrasse 5. — **Професор:** 1) Звичайна подорож зелїзницею зі Львова до Відня коштує III клясою 25 корон 46 сотиків; з Відня до Триєсту полудневою зелїзницею 27 К. 80 с. Назад треба їхати з Триєсту до Ріки (Fiume) 6 К. 4 с., а з Ріки до Львова на Будапешт 20 К. 10 с. або разом 39 зр. 50 кр. Коли-ж купите собі білети для окружної подорожи, то дістанете їх дешевше о 3 зр. 50 кр., бо за 36 зр. Але в такім случаю мусите їхати поспішними поїздами, бо лиш при поспішних видають ся білети для окружної їзди III кляси. О зниженє цїни їзди з Кракова до Відня Північною зелїзницею треба подавати до дирекциї тої зелїзниці у Відни; о зниженє цїни їзди з Відня до Триєсту треба подавати до дирекциї Полудневої зелїзниці у Відни, а о зниженє на шляхах Триєст-Ріка-Лавочне до ц. к. дирекциї зелїзниць державних в Будапештї. Але угорскі зелїзниці державні не дають нікому — крім служби зелїзничої — зниженої цїни, отже шкода би було стемпля і писанини. Зелїзниці: Північна і полуднева, так само не радо дають зниженє, а подане до міністерства також не богато би помогло, бо то зелїзниці приватні а не державні. Однакож коли би Вас зібрало ся більше, то можнаби пробовати дороги і через міністерство просьвіти, предкладаючи ему просьбу о вієднанє зниженя цїни їзди в цїлях наукових. На подорож таку треба мати бодай 100 зр., але з такими грішми можна хиба лиш переїхати ся, але не богато побачити. Мапа комунікаций Freitag-а єсть добра і вистане вповнї. Крім того треба би Вам купити собі на зелїзници (Бюро інформацийне ц. к. зелїзниць державних у Львові, ул. Третого мая, Готель Імперіяль, в подвірю на право) книжку з розкладом їзди: Zusammenstellung der Fahrscheinhefte, цїна 50 кр. та може ще які підручники до подорожи, як н. пр. провідники по Відни, Триєстї і Будапештї та насамперед добре їх перестудиювати, заким виберете ся в дорогу. Впрочім треба докладнїйше поінформувати ся в згаданім бюрі. По нашій думці лїпше вибрати ся до Відня і там побути бодай кілька днїв; з того будете при малих коштах мати більше хісна і приятности як з далекої а короткої подорожи. Другим разом можна поїхати просто до Триєсту і т. д. — 2) Робіт з поза редакциї не приймаємо. — **Читальня „Просьвіти“ в Залесцях:** Мило Шіхта виробляє фабрика: A. Schicht-а в Aussig над рікою Лабою (Elbe), в північній Чехії. Шіхта „мило з ключем“ належить дійстно до найлїпших. Фабрика виробляє его кусниями, ваги більше менше 16 дека. (Не кождий кусень важить однаково, бо мило буває то більше, то менше сухе, отже не може важити однаково). На кождім куснику єсть витиснений на милї ключ. Ледви чи Вам би виплатило ся спроваджувати то мило з так далека; спроваджуванє товарів просто з фабрик оплачує ся лиш тогди, коли їх у великій скількости нараз спроваджує ся. То мило держить на складї „Народна Торговля“ у Львові; порозумійте ся з нею і спроваджуйте через ню.

☛ (Просимо присилати питаня лиш на імя редактора Кирила Кахникевича, а не присилати анї марок, анї карт кореспонденцийних до відповіди.

За редакцию відповідає: **Адам Креховецкий**

линп, але і з тих ще видко, що она була величава і коштувала богато міліонів.

Найважнїйшим дїлом Христофа була цитаделя: Ля Ферієр, збудована на вершку стрімкої, кілька тисячів стіп високої гори. Такої величезної кріпости навіть в Европі не видати. Там стоять безконечні ряди касарень, казамати і склеплені забудованя на склади пороху і поживи; всюди піднимають ся високі, на 30 до 40, а грубі на 10 до 20 метрів мури. В сїй цитадели може помістити ся 10.000 войска, а мимо того так величезний будинок збудовано в короткім часї, бо в 11 роках, що дасть ся лиш тим пояснити, що цїла людність з околиці мусїла панщину робити при будові. Тисячі людий вигинуло при тїй роботї. Жінки і дїти мусїли двигати тяжке тисове камінє високо на гору; мужчини мусїли витягати на гору пушки, котрих в цитадели було більше як 300. Розповідають, що одного дня 40 мужа не могли витягнути на гору найбільшу пушку. Коли той деспот о тім довідав ся, казав половину з тих людий вистріляти а тогди друга половина зі страху перед смертию сама витягнула пушку на цитаделю.

Свої скарби велїв той деспот знести до підземних склепів, а всїх людий, що носили, казав поубивати, щоби хтось з них не зрадив тайни. Одного дня шалїла страшенна буря над цитаделею і з чорних хмар били громи за громами. В чорнім деспотї відозвала ся дика натура, і він крикнув: Невже-ж Всевишний хоче мене тим напудити? Я покажу ему, що і я наробляю такого самого гуку! Канонїри! набивайте всї пушки аж по сам беріг! Готові! Стрїляйте враз! І всї пушки стрілили враз та наробили такого гуку, що люди на долах аж за голови ловили ся, гадаючи, що вже настав конець сьвіта. Але прийшов конець і тому гнобителеви Нарід збунтував ся против него; его ґвардия сполучила ся з ворохобниками і впала дня 6-го жовтня 1820 р, до резиденциї в Сан Сусі, щоби короля прогнати. Коли король побачив, що ворохобники ідуть, казав своїй родинї втїкати, а сам пішов до спальнї і там застрілив ся. Тїло его кинули в лїсї і там его знайдено за кілька днїв вже погризене дикими зьвірятами.

Соперник Генриха, Петіон, помер був вже два роки перед тим заморившись добровільно голодом. Его наслїдник Петро Боає (Pierre Boyer) сполучив знову обі части краю і був президентом аж до 1843 р., коли то его усунув Герар Рівіє (Herard Riviére). Тепер слїдували революциї одна за другою. Боаєра прогнано, а на его місце вибрано президентом Ґеріера (Guerrier), котрий незадовго по своїм виборі помер (в 1846 р.) По Ґеріері слїдував Пієрро (Pierrot), але той подякував добровільно і передав державу президентови Ріше (Riché). Нового президента за кілька місяців убито. За Фавстина Сулюка стала Гаіті в 1849 р. знову цїсарством, але й Фавстин I. панував лиш десять лїт, бо в 1859 р. прогнав его Никола Жефрар (Nicholas Geffrard). Він втїк на Ямайку, що стала єя прибіжищем прогнаних гаітских президентів, а незадовго явив ся там і Жефрар, що спроневіривши велику суму публичних гроший втїк з краю. Президентом став відтак Сильван Сальнаве, котрого ворохобники розстрілили на ступенях перед его палатою. Его наслїдник Місаж Саже (Missage Saget) висидїв ледви чотири роки на президентурі, як розпочала ся давна борба на ново. Домінґа скинув Каналь, Каналя Саломон, Саломона Лежітім, Лежітіма Гіполїт. Домінґе і Саломон померли, а Каналь і Лежітім (Légitime) сидять і доси на Ямайці та думають о тім, як би скинути з президентури теперішного президента Гіпполїта. Що й Гіпполїт не єсть певний своєї президентури, доказують ті революциї, які від часу до часу проявляють ся в чорній републицї.

(Дальше буде).

ІНСЕРАТИ.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.